

Porin kaupunki
Sanna Kuusikari

06.03.2025

PRIDno-2024-4516

Kokemäen kaupungin ympäristölautakunta
PL 27
32801 KOKEMÄKI
kokemaki@kokemaki.fi

Purkulupapäätös 19.2.2025 (lupatunnus 25-0005-P) §4

LIITTEET

Purkulupapäätös 19.2.2025

Satakunnan Museon lausunto 21.11.2024

Karttaliitteet:

Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 (2019)

Suunnittelumääräykset

Selvitykset:

Satakunnan rakennetut kulttuuriympäristöt (Niina Uusi-Seppä, Ramboll 2023)

Kokemäen taajamaosayleiskaavan rakennusinventointi (Kristian Tuomainen, Heilu Oy 2023)

Satakunnan kansanterveystlain nojalla 1970–1990-luvulla rakennettujen terveyskeskusten inventointi,
Kokemäen terveyskeskus (Mia Oraviita, Satakunnan Museo 2024)**Oikaisuvaatimus**

Satakunnan Museo hakee oikaisua koskien Kokemäen terveyskeskuksen purkulupaa, josta Kokemäen kaupunki on tehnyt päätöksen 19.2.2025 (lupatunnus 25-0005-P, §4).

Vuonna 1965 valmistuneen terveyskeskuksen, joka alkujaan toimi sairaalana, on suunnitellut arkkitehti Pekka Hakaniemi. 1970-luvun alussa uuden kansanterveystlain mukaisesti sairaala muuttui terveyskeskukseksi. Terveyskeskusta on laajennettu muutaman otteeseen, joista jälkimmäinen laajennusvaihe valmistui joulukuussa 1979. Tämä jälkeen Kokemäen terveyspalvelut keskittyivät yhteen paikkaan lukuun ottamatta Peipohjan ja Kauvatsan terveysneuvontaa. Toisen laajennuksen on suunnitellut arkkitehti Olavi Suvitie (Arkkitehtitoimisto Olavi Suvitie ja Taito Uusitalo, Tampere). Rakennuskokonaisuuden erityispiirteinä on korkea ja voimakkaasti ulkoneva räystäslinja ja pääsisäänkäynnin valettu katos.

Purkulupapäätöksen selvitysosassa purkamista perusteellaan seuraavasti: *Terveyskeskus sijaitsee Tulkkilan asemakaavan mukaisella yleisten rakennusten korttelialueella (Y). Terveyskeskukseen ei kohdistu asemakaavassa suojelumerkintöjä.*

Terveyskeskuksen purkaminen ei merkitse maankäyttö- ja rakennuslain 139 §:n mukaisia rakennettuun ympäristöön sisältyvien perinne-, kauneus- tai muiden arvojen hävittämistä eikä haittaa kaavoituksen toteuttamista. Edellä mainitun johdosta edellytykset purkamisluvan myöntämiselle on olemassa.

Satakunnan Museon tehtävä ja asianosaisuus

Satakunnan Museo on 1.1.2020 voimaan tulleen museolain (314/2019) määrittelemä alueellinen vastuumuseo Satakunnan alueella. Museolain 7 §:n mukaan alueellisen vastuumuseon tehtävänä on toimia kulttuuriympäristön, erityisesti rakennetun ympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntijana, joka antaa lausuntoja, osallistuu asiantuntijana viranomaisneuvotteluihin ja antaa neuvontaa, sekä kehittää ja edistää

kulttuuriympäristön vaalimista. Tehtävässään alueellisena vastuumuseona Satakunnan Museo vastaa pääsääntöisesti Satakunnan alueen maakunta-, yleis- ja asemakaavoitukseen sekä rakennusvalvontaan liittyvistä kulttuuriympäristön asiantuntija- ja viranomaistehtävistä. Kokemäki kuuluu Satakunnan Museon toimialueeseen.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 7 §:n mukaan viranomaisen saa hakea muutosta valittamalla, jos valittaminen on tarpeen viranomaisen valvottavana olevan yleisen edun vuoksi. Alueellinen vastuumuseo on museolain mukaista julkista hallintotehtävää hoitavana toimijana lain tarkoittama viranomaisen. Museolain 7 §:n 1 momentin 2 kohdassa nimenomaisesti määritellään alueellisen vastuumuseon tehtäväksi edistää kulttuuriympäristön vaalimista. Kulttuuriympäristön vaaliminen on yleinen etu, jonka turvaaminen edellyttää alueellisen vastuumuseon mahdollisuutta tarvittaessa tehdä oikaisuvaatimus tai valitus kulttuuriympäristöä koskevista päätöksistä. Rakennettu ympäristö on yksi kulttuuriympäristön osa-alueista. Myös maankäyttö- ja rakennuslain 192 §:n 2 momentin ensimmäisen kohdan mukaan valitusoikeus purkamislupaa koskevasta päätöksestä on sillä, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa.

Satakunnan Museon kanta Kokemäen terveyskeskuksen purkamiseen

Satakunnan Museo on lausunut purkuluvasta 21.11.2024 (PRIDno-2024-4516). Lausunnossaan museo totesi, ettei se puolla rakennuksen purkamista, sillä purkamisen edellytykset eivät täyty. Museo totesi, että rakennus on lähtökohtaisesti hyvässä kunnossa ja edelleen käytössä, huomioitu keskeiseksi osaksi arvokasta kulttuuriympäristöä sekä arvotettu hiljattain suojeltavaksi tulevassa kaavatyössä. Satakunnan Museo toi myös esiin, että kookkaalla rakennuksella on merkitystä Kokemäenjoen valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen rantamaisemassa. Lausunnossaan Satakunnan Museo toi esiin, että kohde on osa voimassa olevaa vaihemaakuntakaavan arvoaluetta ja ettei rakennuksen purkaminen saa aiheuttaa maisemavauriota suhteessa valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen, johon terveyskeskuksen tontti rajautuu.

Oikaisuvaatimuksen perusteluiksi Satakunnan Museo esittää seuraavia asioita:

- 1) Purkuluvan päätöksen perusteena on, että purkaminen ei sisällä maankäyttö- ja rakennuslain 139 §:n mukaisia rakennettuun ympäristöön sisältyvien perinne-, kauneus- tai muiden arvojen hävittämistä eikä haittaa kaavoituksen toteuttamista. Perustelut ovat ristiriidassa terveyskeskuksesta todettujen kulttuuriympäristöarvojen osalta.

Terveyskeskus sijaitsee Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 (2019) osoitettuun maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön *Kokemäenjoen kulttuurimaisema* ja *Vanha Tulkila* (Satakunnan rakennusperintö 2005) ja rajautuu valtakunnallisesti merkittävään maisema-alueeseen, *Kokemäenjokilaakson kulttuurimaisemat* (VAMA 2021) ja valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön *Kokemäen kirkonseutu* (RKY 2009).

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 näitä arvoalueita koskee yhteinen suunnittelumääräys: *Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet. [...] Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-,*

maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.

Terveyskeskus on myös huomioitu vireillä olevaa Satakunnan maakuntakaavaa 2050 varten toteutetussa Satakunnan rakennetun kulttuuriympäristön päivitys- ja täydennysinventoinnissa (Niina Uusi-Seppä/Ramboll 2023). Selvityksessä terveyskeskus on osoitettu osaksi maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä *Kokemäen hallinnollinen keskus*, joka on edustava kokoelma hyvinvointi-Suomen rakennusperintöä keskeisellä paikalla Kokemäen Tulkkilassa. Terveyskeskus mainitaan erikseen alueen kuvauksessa. Maakunnallisen inventoinnin mukaan rakennus on säilyttänyt hyvin rakentamisajalle tyypilliset ominaispiirteensä. *Kokemäen hallinnollisen keskuksen* alueen arvoiksi on todettu; historiallinen: *asutushistoria, sivistyshistoria, kaavahistoria, sosiaalihistoria, hallintohistoria, kulttuurihistoria* rakennushistoriallinen: *edustavuus, alkuperäisyys, historiallinen todistusvoimaisuus, historiallinen kerroksisuus* maisemallinen: *taajamakuvallisesti merkittävä*

Kokemäen tekeillä olevan taajamaosayleiskaavan yhteydessä laadittiin rakennusinventointi 2023 (Kristian Tuomainen, Heilu Oy), jossa terveyskeskus arvotettiin suojeltavaksi kohteeksi luokkaan B. Kohteen arvoiksi todettiin historiallinen, rakennushistoriallinen ja maisemallinen. Lisäksi rakennuksen todettiin sijaitsevan maakunnallisesti arvokkaalla alueella.

Terveyskeskus on arvotettu myös Satakunnan Museon laatimassa *kansanterveyslain nojalla 1970–1990-luvulla rakennettujen terveyskeskusten* teemainventoinnissa (2024) luokkaan A (historiallinen, rakennushistoriallinen, maisemallinen). Arvoluokka määräytyi tässä selvityksessä suhteessa maakunnan muihin terveyskeskuksiin. Lähtökohtana selvitykselle oli terveyskeskusten muodostaman historiallisesti merkittävän kerrostuman tämänhetkinen uhanalaisuus. Inventoinnin yhteydessä kohteita arvioitiin suhteessa koko maakunnan tilanteeseen ja Kokemäen terveyskeskus nousi tässä vertailussa yhdeksi tämän rakennustyyppin parhaiten säilyneistä sekä arkkitehtonisesti laadukkaimmista edustajista koko maakunnan alueella. Inventoinnissa rakennuksen arvojen perusteluina on todettu: *Kokemäen terveyskeskus on säilynyt ulkoisesti erittäin hyvin alkuperäisessä asussaan niin materiaaleiltaan kuin yksityiskohdiltaan. Sen toiminnalliset, eri aikoina valmistuneet osat muodostavat näyttävän ja yhtenäisen kokonaisuuden, joka sijaitsee näkyvällä paikalla Kokemäenjoen rantatöyräällä.*

Vuonna 1979 valmistuneen terveyskeskuksen laajennuksen on suunnitellut arkkitehti Olavi Suvitie. Rakennus noudattaa ulkoisesti vuonna 1965 valmistuneen, arkkitehti Pekka Hakaniemen suunnitteleman sairaalan ja sen vuonna 1971 valmistuneen laajennuksen voimakkaan horisontaalista rakennustyyliä nauhaikkunoineen. Rakennuskokonaisuuden erityispiirteinä on korkea ja voimakkaasti ulkoneva räystäslinja ja pääsisäänkäynnin valettu katos.

Rakennus sijaitsee maakunnallisesti merkittävässä kulttuuriympäristössä ja rajautuu valtakunnallisesti merkittävään maisema-alueeseen sekä valtakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön.

Inventoinnissa arvokkaiksi todettujen rakennusten purkaminen merkitsisi maankäyttö- ja rakennuslain 139 §:n mukaisten rakennetun ympäristön perinne- ja kauneusarvojen hävittämistä.

Porin kaupunki
Sanna Kuusikari

06.03.2025

PRIDno-2024-4516

Lisäksi maankäyttö- ja rakennuslain 1§:n mukaan tulee selvittää suunnitelman vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön. Purkuluvan yhteydessä ei ole selvitetty rakennuksen purkamisen vaikutuksia kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön.

- 2) Purkulupapäätöksen perusteluissa mainitaan, että rakennusta ei ole suojeltu. Alueen voimassa oleva asemakaava on vuodelta 1971. Voimassa oleva asemakaava on vähintäänkin kulttuurihistoriallisten arvojen huomioimisen suhteen vanhentunut, ja siten nykyisen maankäyttö- ja rakennuslain vastainen.
- 3) Purkamisen perusteena ei tule olla rakennuksen tyhjilleen jääminen. Purkulupapäätöksessä ei ole esitetty esimerkiksi purkamista edellyttäviä rakenteellisia vikoja. Terveyskeskuksen osalta purkamisenehdot eivät täyty maankäyttö- ja rakennuslain 139 §:n osalta.

Satakunnan Museon oikaisuvaatimus

Satakunnan Museo vaatii, että Kokemäen kaupungin ympäristölautakunta kumoaa purkulupapäätöksen ja purkulupahakemus hylätään. Satakunnan Museo, alueellinen vastuumuseo, katsoo, että terveyskeskuksen purkaminen heikentäisi huomattavasti rakennetun kulttuuriympäristön todettuja arvoja, erityisesti maakunnallisessa inventoinnissa merkittäväksi todettua Kokemäen hallinnollisen keskuksen aluetta, mutta myös ajallisesti kerroksellista, 1800-luvulla ja 1900-luvulla rakentunutta Kokemäen Tulkkilan kirkonkylän maisemaa. Purkamisella tulisi olemaan huomattavaa vaikutusta myös vieressä sijaitsevaan valtakunnallisesti merkittävään maisema-alueeseen sekä valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Lisäksi museo katsoo, että MRL 139§ mukaiset purkamisen edellytykset eivät täyty.

Ympäristölautakunnan lupajaoston päätös valitusosoituksineen pyydetään toimittamaan viipymättä tiedoksi Satakunnan Museoon.

Satakunnan Museo
Hallituskatu 11
28100 Pori

satakunnanmuseo@pori.fi

Museonjohtajan sijainen intendentti Akuliina Aartolahti

Rakennustutkija Sanna Kuusikari